ARVEN

Nr 112
2/2018
38. årgang
ISSN 0800-2347

ARVEN - Meldingsblad for Sannidal Historielag

Restaurering av Dobbedalstua

Jonny Vindfjell i vindusåpningen på baksida av huset. *Foto: R.G.*

LES OM RESTAURERINGA SIDE 2-3 ▶

- Jeg trives veldig godt med å jobbe her

Omfattende restaureringsarbeider på Dobbedalstua på Bygdetunet

I løpet av høsten 2017 og sommeren 2018 har Dobbedalstua gjennomgått en solid oppgradering. Bakgrunnen for at arbeidet ble satt i gang, er at det gjennom mange år har oppstått store råteskader på bygningen.

I 2017 fikk Sannidal Historielag tildelt 158.000 kroner til dette prosjektet. Pengene har blitt brukt til å ansette en fagansvarlig for arbeidet, samt å kjøpe inn materialer.

Hele det sørøstre hjørnet på bygningen er skiftet ut.

Kamlaft heter denne laftemetoden, som ofte ble brukt på hus som skulle kles utvendig. Stokkene blir låst begge veier.

Fagperson har vært Jonny Vindfjell fra Gjerstad. Han forteller om et svært omfattende, men også interessant og morsomt arbeid. Etter at man hadde satt i gang utbedringen, viste det seg at skadene på bygningen var større enn først antatt.

Hovedjobben har vært å bytte ut mange stokker og deler av stokker på hele det sørøstre hjørnet på bygningen. Da ble hele huset jekket opp for å sikre det. Dette er selvsagt veldig tidkrevende.

I tillegg har det blitt byttet ut tre vinduer, som Vindfjell har laget selv. De gamle beslagene ble brukt, og likeledes er det satt inn gamle glass. Vinduene er så behandlet med linoljemaling.

I tillegg til Jonny Vindfjells mangesidige arbeid har det vært utført et betydelig antall dugnadstimer til denne jobben, der disse har deltatt: Tor Kr. Fjellheim, Tor Thorsen, Alf Martin Dalen, Kjell Ove Heistad, Jan Kilen, Per Olav Pedersen og Petter W. Baann.

Tekst og foto: R.G.

Tjæra som skal brukes på stokkene etterpå, er laget på plassen, til sammen 7 liter. Ved tjæreproduksjonen ble det gamle tømmeret i bygningen brukt til å fyre med. Kullet etter fyringen skal brukes ved smiing av takrennekroker.

Da Arven var på besøk midt i juni i år, var leder i Historielaget, Kjell Ove Heistad på besøk for å inspisere arbeidet. Jan Trygve Rønningbakken (i midten), som går på bygg- og anleggslinja ved Tvedestrand videregående skole, var utplassert i verkstedet til Jonny Vindfjell i en periode, og han fikk da være med på dette interessante restaureringsarbeidet.

Gaver til Arven

OW 250, TRS 200, OAE 250, JNG 300, GM 150, RB 200, AJB 100, TL 200, EBF 200, KME 200, SR 200, RAH 200, KHT 333, IL 200, OCA 200, HWL 200, MBM 200, OP 150, AKSM 100, VE 300, JF 400, KS 200, CMF 250, ØD 300, PIAM 200, IKF 200, PT 1500, MH 150, RG 100, PT 150, MS 150, KS 200, LKG 500, ATL 300, TKF 200, OTN 300, FJ-BJ 300, A-KBS 200, KJS 200, SRG 200, RGC 200, THE 200, ABS 200, TD 200, BKN 200, KMR 200, GEG 200, MH 200, TGD 200, OV 200, KKL 150, NJK 200, BGB 200, AJ 200, NOH 200, KPF 200, SB 200, AH 200, JT 200, MHL 300, NES 200, EH 200, ET 300, SH 200, OG 200, RH 200, ØS 300, OS 150, SB 300, GH 300, ØH 200, ÅS 300, TAE 200, SEM 200, IEA 200, LS 200, HB 200, PMÅ 200, TT 200, JES 200, ? 200, ISJ 150, EL 200, GJJA 300, KHK 200, PS 200, KMR 200, KH 200, BSN 200, AF 200, MKH 200, SHO 125, EKN 200, HL 200, SAK 200, EH 100, BKH 100, AKG 200, HHB 100, IFD 200, KM 300, ILO 100, IJK 100, SL 200, MTL 100, VH 300, RAG 253, LTM 200, KGH 250, GTD 300, ASH 200, JAC 200, EGO 200, KH 300, ATF 200.

I gode og vonde dager…

Av Trine Bjerva

Dette er historien om min mormor og bestefar, Arna og Per Holte. Begge er døde for mange år siden, men når livet byr på utfordringer av ulike slag, tenker jeg på dem og deres kamp for tilværelsen. Det manglet ikke på sykdom og prøvelser i livene deres, men allikevel husker jeg dem begge som svært harmoniske, gudfryktige og takknemlige mennesker.

Min mormor het Arna Margaret Markussen og ble født i 1912. Hun vokste opp på Skåtøy i trange kår, som nummer fire i en søskenflokk på syv. Faren var kirketjener, og de hadde et lite småbruk midt på øya. Barndommen var preget av sjø, fiske, roing og mye arbeid. Hun var ikke gammel da hun begynte å jobbe som hushjelp for sommergjester på Skåtøy.
Per Holte, min bestefar, ble født i 1905 i Drangedal. Faren var vaktmester på Holte gamlehjem og bodde der med familien sin, men da oldemor arvet litt penger kjøpte de hus i Kil hvor det var mer arbeid å få. Huset de kjøpte lå der Marit og Roy Halvorsen bor nå. Per vokste derfor opp i Kil med to søstre og fire brødre. Barndommen må ha fortonet seg litt trist og vanskelig. Tre av søsknene hans døde unge (den ene som 14-åring i skarlagensfeber), og han mistet sin mor tidlig.

Det første møtet

Da Per var 30 år ble han syk av tuberkulose eller tæring som sykdommen også ble kalt. Dette var en fryktet sykdom som tok livet av mange mennesker, og før effektive medisiner ble utviklet, besto behandlingen stort sett av opphold på sanatorium. Per måtte derfor tilbringe de neste fem årene på Landeskogen Sanatorium i Setesdalen. Behandlingen var opphold i klar, kald luft, rikelig med mat og mye hvile. Det ble en 5 år lang rekonvalesens, men til slutt ble han operert på Rikshospitalet og erklært frisk.

Det må ha vært en tøff tid. Sanatoriene var isolasjonsinstitusjoner for smitteførende personer, det var høyst uvisst om man ville bli bra igjen og svært mange ble det ikke. Tuberkulose var en folkesykdom i Norge fram til slutten av 1940-årene, og rammet spesielt unge mennesker. Blant dødsfall forårsaket av sykdommer, dominerte tuberkulose helt fram til 1950.

Samtidig som oppholdet på Landeskogen Sanatorium, var en krevende tid, var det her han møtte Arna – sin fremtidige livsledsager. Arna hadde også fått påvist tuberkulose, og kom

Unge og nyforlovet med livet foran seg.

Brudebilde fra 1942.

til Landeskogen en stund etter Per. Om det var kjærlighet ved første blikk eller varme følelser som fikk utvikle seg over tid vites ikke, men begge kunne vende nesa hjemover igjen i løpet av det første krigsåret.

En familie blir til

To år senere (i 1942) sto det bryllup i Kil. Det var lite med mat under krigen, men bryllupsmenyen besto av steik som gjestene fra Drangedal hadde med og torsk som familien på Skåtøy sørget for.

Det ble en kortvarig lykke, for rett etter bryllupet ble Arna syk igjen - tuberkulosen var tilbake! Denne gangen ble hun sendt til Furulund Sanatorium på Helle. Der ble hun behandlet med blant annet «blåsing» - hvor hensikten var å gi lungene ro slik at tuberkulose-sårene kunne heles. Heldigvis ble hun forholdsvis fort bra igjen.

Paret bodde i Tinggården i Kil, og Per jobbet som møbelsnekker og hadde eget verksted der. Han var ikke stridsdyktig på grunn av dårlige lunger, men verkstedet hans var et yndet samlingspunkt for mange under krigen fordi han hadde en radio gjemt i gulvet. Mange kvelder ble det lyttet til sendinger fra London, og dette var nok viktig for å holde motet oppe.

Per og Arna ville gjerne ha barn, men de fikk ikke lov av legen på grunn av faren for tuberkulose-smitte. Arna tryglet og ba legen om lov, og tilslutt hadde de vært friske lenge nok. 15.juni 1947 var Per på jobb i verkstedet i Tinggården. Han var 42 år og Arna var høygravid. Han syns han hørte noen rope, og trodde at fødselen var i gang. I forvirringen som oppsto kappet han av seg to fingre på saga. Han ble lagt inn på sykehuset og to dager senere ble min mamma Ellen Helene født (oppkalt etter sin farmor Elen Helene). Arna og Per lå i hver sin seng på sykehuset, Arna med en liten tulle og Per med bandasjert høyrehånd.

Sykdommen kommer tilbake

Det ble vanskelig å være møbelsnekker med bare tre fingre på høyre hånd, og i stedet begynte Per å bygge hus, tegne tilbygg og hjelpe folk med søknader om huslån. I etterkrigsårene var det boligmangel, og helst skulle det bygges hus som kunne bebos av flere familier. Sammen med sin bror Halvor og Sigurd Nenseth ble huset som Ellen og Ronald Bjerva bor i nå bygd. Det var klart for innflytting våren 1948. Det ble gitt tillatelse til å bygge et «stort» hus fordi det var en gammel tante fra Drangedal som skulle bo i første etasje. Siden ble det mer husbygging både i Kil og omegn. I 1954 la de inn anbud på bygging av Sannidal Aldershjem. Den vinteren kom det ekstremt mye snø og på grunn av all snømåkinga ble det en utrolig dårlig timebetaling, men aldershjem ble det.

Arna og Per ønsket seg en stor familie, og i 1950 ble min tante Marit født, oppkalt etter sin mormor Maren. Da var Per 45 år og Arna 38 år, og det ble ingen flere barn etter dette. Per engasjerte seg i politikken, og ble valgt til ordfører i Sannidal kommune, og høsten 1956 fikk Arna tuberkulose for tredje gang. Hun ble raskt lagt inn på Grefsen Sanatorium i Oslo fordi blodårene i lungene var ødelagt og hun hostet blod. Ellen var 9 og Marit var 6, og de fikk bare besøke mammaen sin en gang i løpet av de 10 månedene hun var i behandling. Som ordfører var Per en del i Oslo og kunne besøke sin kone, men dette ble en ny, svært tøff periode. Som nyvalgt

>>>

Familiebilde med Arna, Marit, Ellen og Per.

ordfører i Sannidal kommune var det nok av oppgaver å ta fatt i, hans kone var alvorlig syk for tredje gang og han var alene med to barn. Heldigvis var det husmorvikarer som trådte hjelpende til, i slike situasjoner.
Våren 1957 ble Arna operert på rikshospitalet. Operasjonen var så stor at den måtte tas i to omganger, fordi man ikke hadde narkose som virket så lenge. Heldigvis var også operasjonen vellykket, og Arna ble frisk igjen. Per fortsatte som ordfører frem til 1959, da Sannidal, Skåtøy og Kragerø ble slått sammen til en kommune. Blant mange andre saker jobbet han for at det skulle bygges idrettsbane på Kolbånn. Han fikk dessverre ikke oppleve det, men det gleder oss etterkommere og vite at det gikk slik han ønsket og jobbet for.

Resten av livet

Per og Arna var hele livet opptatt av avholdsarbeid. Med årene ble Per formann i avholdslaget i Sannidal, og til og med kortspill var strengt forbudt hjemme hos dem. Begge var opptatt av å bidra i samfunnet og mens Per engasjerte seg i historielaget og Kil Vel, lå misjonsarbeid og håndarbeid Arnas hjerte nærmest.
Per og Arna fikk det de ønsket seg – en stor familie med etter hvert seks barnebarn. De levde hele livet med sykdommen de hadde med seg helt fra ungdommen, med slim i lungene og «dårlig pust». Per døde av hjertesvikt i 1979, 73 år gammel, men senskader etter tuberkulosen var den egentlige årsaken. Arna tok nok mer hensyn til sykdommen, og på tross av tre tuberkuloseangrep ble hun 83 år gammel.
For meg er dette først og fremst en spennende historie fra virkeligheten, fylt med mye dramatikk og ispedd litt romantikk. Jeg liker best «Happy ending», og heldigvis har historien en lykkelig slutt, men jeg syns ikke vi skal glemme at tuberkulose er en del av vår nære forhistorie. Selv om Norge har en av verdens laveste forekomster av tuberkulose i dag, finnes sykdommen fortsatt, og på verdensbasis er tuberkulose et stort og økende helseproblem.

Grautfest/Markedsdag

ble arrangert på Bygdetunet siste lørdagen i juli. Det var godt frammøte, men lite salg fra bodene. Drangedal Trekkspillklubb underholdt.

FOTO: ERNST KALSETH.

Sannidal Historielag

Årsmøtet

Ny kveld med historisk sus

Fulle hus er blitt vanlig ved møtene til Sannidal Historielag, årets årsmøte avholdt i april likeså. Når antallet personer overstiger 180, regnes det for fullt i Samfunnshuset.

Ivrige medlemmer tar gjenvalg på strak arm. Noen små endringer i år:

I styret: Kasserer Karen Bratlid erstattes av Jan Kilen, resten tar gjenvalg.

I bygdetunkomiteen: varamedlem Per Tangen erstattes av Inge Bakken, resten tar gjenvalg.

I festkomiteen: Varamedlem Berit Solum går inn som leder av komiteen istedenfor Lisbeth Lønne, og hun erstattes da av Marion Øverland.

I redaksjonskomiteen for Arven er det ingen endringer.

Revisorer og valgkomite: Alle tar gjenvalg. Viser videre til Arven 111 der sittende styre og flere komiteer er gjengitt i Årsberetning 2017.

Kveldens foredragsholdere trakk mange tilhørere og med god grunn. Oppveksten i Kammerfoss på 50 og 60-tallet ble en gjenopplevelse for mange, da Ole Andrè Enggrav og Jan Abrahamsen fikk en drøy time til disposisjon. Sammen med mange fotografier ble den ene etter den an-

dre historien fortalt til stor glede for publikum.

Bilene begynte å komme på den tiden, deriblant Sveinungsens bakeribil, smørbilen, fiskebilen og sukkerbilen. Bedehuset var kulturhuset i kretsen, der veldig mange fra områdene rundt hadde minner fra. Kammerfoss Bruk var største arbeidsplassen, med fabrikk både i Kammerfoss og på Åtangen. Derimellom var elva som også skapte yrende liv, blant annet av tømmerfløtere. Badeplass var den også, men beskjeden var streng fra mor, det ville bli juling hvis de drukna.

En annen samlingsplass var huset og butikken til Lars Grimsrud, som var Jan Abrahamsens bestefar. Liten butikk var det, men den rommet det meste, deriblant telefon, og den ble behørig benyttet av "alle" i Kammerfoss - sånn var det bare.....

En trivelig kveld med mye lokalstoff blir alltid godt mottatt. Folk kjenner seg igjen og får sine egne minner gjenoppfrisket, det gjør godt for aldrende sinn. De fleste gleder seg allerede til neste møte. (Se annonse!)

AS

ALLE FOTO: ERNST KALSETH

ÅRSKALENDEREN FOR 2019

Selges på høstmøtet.

Pris kr. 100.-

Høstmøte 2018

Onsdag den 24. oktober kl 18.30

Sted: Sannidal samfunnshus

Foredragsholder Abraham Sørdalen: «Bygda vår».

Det blir som vanlig servering av smørbrød, kake og kaffe samt utlodning

Alle er hjertelig velkomne *Styret*

To Bygdetundager i juni

Sannidal ungdomsskoles tradisjonelle Bygdetundag for 8. og 9. klassene ble arrangert for 16. gang i begynnelsen av juni i år.
Opplegget fulgte stort sett mønsteret fra de tidligere arrangementene, men nytt i år var at alle elevgruppene besøkte den nyinnredede skolestua i 2. etasje på Mo skole. Der fikk de lære om skolehverdagen på 1800- og 1900-tallet, og i tillegg møte en del tidligere elever ved Mo skole. Uka etter var 8B ved S.u.s. vertskap for Kragerø kommunes 6. klassinger da de hadde stelt i stand en egen «minibygdetundag».

To veteraner på bygdetunet: Alf Martin Dalen og Ruth Kristensen Rinde.

Elisabet Hulløen i kl. 8B underviste 6. klassingene i «gammeldags» klesvask.

Blide elever i 8B: f.v.: Daniel Kalseth, Frida Myhro Hauge, Tuva Gautefall og Sabine Nilsen.

Disse tre ledet gjettekonkurransen om gamle ting: f.v.: Ola Aarø, Johannes Andersen og Mathias Foss Bakke.

Far og datter: Eva og Kåre Solum.

Liv Ingunn Sandvær Jørgensen, Anne V. Lofthaug, Eli Sørdalen og Randi Egeland har vært med på mange bygdetundager.

I den nyinnredede skolestua i 2.etg. på Mo skole fikk elevene møte gamle elever fra skolen. Her forteller Åse Marit Jacobsen om skolehverdagen på 1950-tallet. *Tekst og foto: RG*

Bjarnes ord og uttrykk

innsamlet i løpet av snart 70 år

Bjarne Lien i Kjølebrønd har i mange, mange år «samlet på» ord og uttrykk fra Sannidal.
Arven har lånt samlingen hans, og vi tenker å trykke ca. 10 av dem i hvert nummer framover. I påfølgende utgave av Arven kommer vi så med «løsningen» på de 10, og samtidig trykker vi 10 nye.

Her kommer de 10 første:

abekelig
anari
andøve
anføttes
anname
apal
armodsbøya
ausyna
aven og te
avåt

Livet som guttonge i Vestbygda i 1950-årene

Den Sørlandske Hovedvei

AV ØYSTEIN DOBBE

Da jei va guttonge heita den som nå heiter E18, "Den Sørlandske Hovedvei" – ja, eller Storveien sånn te vanli. Veien va nok ganske smal og svingete, å så va det grusvei. Den va'kje asfaltert!
Om sommer'n da det va tørt - ja, for på den tia va somrane bestandi lange å tørre – føyka det så fært at ripsa i hagen vår va langt fra røe. De va gråe å loddne av støv. Blei støvføyka for ille kom kom veivesne å vanna å luta veien. Luta bant fuktigheten så veien holdt sei fokti å støvfri. Ofte va veien veldi hålete å full av vaskebrett. Da måtte den skrapas. Det va ganske spennans. Skrapa va ein diger innretning som hang etter ein lastebil. Bakpå den satt ein kar å sveiva på noen svære hjul for å regulere skjære slik at den skrapa rekti.

Det va møe moro å følle me på på Storveien. Om våren i tæleløysinga va det ekstra møe moro. Da satt vi på ein knatte i enden av eplehagen på Engrav å så på åssen det gikk med bilane. Der va det ein skikkelig hompel. Den este ut å hadde ein sjeléakti konsistens. Fremne bilær kom ofte med litt for stor fart å da kunne det smelle godt i understelle. Vi guttongær suns jo det va veldi moro.

Etter hvert blei det tatt affære å plassane med tælehiv blei gravd opp å fylt igjen med stein å pokk. Vi suns jo det va trasie greier, men det kom noe gått ut av det au. Det kom ein gravemaskin å gravde opp veien. Han som kjørt gravemaskinen va ein røsli kar som vi bare kalte «tjukken på gravemaskinen». Traktoren va grønn, å jeg suns hukse at det va ein MAN, men e'kje sikker. Tjukken på gravemaskinen hadde mange gode egenskaper. Han va bestandi bli å munter, å han måtte være veldi gla i ongær. Gravemaskinær va'kje akkurat daglidags den gang så min interesse va stor. Jeg kunne sitte på skjermen ved sia han ei lang stønn å se åssen han dro i alle spakane som styrte skoffa. Noe av det aller beste med han va at jei kunne få ein femåsjueøring eller noe for å sei navne på jenter som gikk forbi. Ukepenger va ikkje finnen opp hos oss den gang så penger va det vanligvis smått me. Med ein femtiøring i lomma va'kje veien ne te Sveinom lang.

Åskrive bilnommer va åssa ein populær sport. I ei kladdebok satt vi å skreiv nomra på alle bilane som kjørte forbi. Det va jo stort sett de samme bilane som kjørte forbi, så Haugom blei sikkert skriven opp mange ganger, men det kunne jo slenge ein fremmans bil au. Kanskje te å med ein utlenning, å det va stas. Ja, ein gang va de faktisk ein franskmann som kjørte uttafor i Engravsvingen å det va litt av ein bejivenhet.

Det måtte vært ganske fredelig på Sørlandske. Hukser jæi ikkje feil hente det at vi va ute på veien å jeppa pinne i frikavartera på skolen, å vi blei ganske sure hvis vi måtte gå te sia for at det kom ein bil. Om vinteren rant vi på spark å rattkjælke ned Øvrebøbakken å ut på Sørlandske å ned forbi Enggrav. Det va ikkje problem hverken med biltrafikk eller sparkføre.

Det mest spennanste va likevel da Sørlandske ble asfaltert. Da fekk vi lissom besøk av den store verden, å vi guttongær hang rundt asfaltleggerane som kleggær. Da så vi for første gang amerikansk olabukse. Den hadde merke Texas, å det va en ong gutt som hadde den. Derfor kalte vi han bare for Texas. Det va ein orntli tøffing å han hadde cutting-sveis. Det va åssa nytt for oss. Rundt Tangen va det Martinius som sørga for sveisen å sjøl blei jæi kløppa av pappa. Det va vel ikkje akkurat siste mote for noen av oss.

De største heltane fant vi likevel blant lastebilsjåførane. Jeg trur nesten at jeg fekk mitt livs største opplevelse av ein av de. Håkon å jæi fekk være med ein heilt te Porsgrunn for å hente asfalt. Så ufatteli langt ute i verden hadde i hvert fall ikkje jæi vært før. Rektinok hadde jæi vært hos tante Valborg på Stathelle, men detta va uendeli møe større. Ikkje bare va turen lang og fin, han tok oss åssa me på kafé. Vi fekk Solo å winærbrø. Jæi trur det va første gang jæi va på kafé. Den turen glømme jæi nok aldri. Ikkje lastebilen te hans heller. Det va ein grønn Fargo me bensinmotor, ein sekser, me 2-speed girkasse. 2-speeden betjente han med ein rø liten knott på girstanga.

Bussane til Arendals Dampskipselskap (eller «Dampen» som vi sa te vanli) hadde åssa

>>

stor prestisje. Det va vel knapt mulig å drive det lengre enn å bli sjåfør på Dampen. Den gang va det forresten billettør på disse bussane. Sjikka de sei bra kunne de me åra drive det heilt opp te å bli sjåførær sjøl.

Den lokale bussen va bussen te Theodor. Hver mårra kjørte han te by'n. Han stoppa ved dankhusa å tok med mjælkedankane som skulle te meierie i by'n. Det va jo åsså ein å annen som hadde et æe'rn te by'n, å så va det noen som hadde æe'rn, men ikkje tid te å reise sjøl. Det kunne f.eks. være et par sko som skulle halsålas hos skomakeren, Peder Urberg, i by'n. Da va det å stoppe Theodor å sende med han skoa, å så ordna han det. Han hadde skoa med sei tebake da de va færie, å han kasta de ikkje bare ned i veikanten. Han sprang opp te huse å leverte de på kjøkkene.

Theodor va ein snill å koselig kar som skakka litt på hue i svingane for liksom å se runt de. Om ettermeddan da han kom tebake fra by'n hadde han me de tomme mjælkedankane hente det at vi guttongær fekk sitte på et lite støkke hvis vi lasta av dankane for han.

Jærstaruta å Merkekk kjørte åsså te by'n, men de tok vi bare når vi ikkje rakk Theodor.

I Arven nr. 110 (s. 6-8) og 111 (s. 14-15) har vi presentert erindringer fra Kilsfjorden på 1940-, 50- og 60-tallet. Vår informant, Leif C. Middelthon, og hans tvillingbror Thomas, var i sommer på besøk på «gamle tomter» i Kil og på Grønåsen. I den forbindelse bodde de på det nyrestaurerte pensjonatet Nyland, var med på omvisning i Kil og deltok på båttur på Kilsfjorden. «Primus motorer» for sammenkomsten i Kil og turen på fjorden var Kilsentusiastene Lars Thomas Braaten og Rolf Heimdal. Etter båtturen var det samling i hagen på Nyland til prat om «gamle dager».

TEKST OG FOTO: R.G.

Leif Cornelius Middelthon

– EN LIVSBESKRIVELSE

Arven har fått tilgang til en bok med ovennevnte tittel, utgitt i 2015. Det er Leif Cornelius Middelthon, født 1936, som forteller om sin far med samme navn, født 1886. Vi trykker en liten del av boka, samt noen bilder, som handler om og viser livet på Grønåsen ved Kilsfjorden på 1940- og 50-tallet. Vi begynner da Leif C. Middelthon og kona Doris kjøpte Grønåsen nordre i 1942.

I neste utgave av Arven tenker vi å trykke noen flere minner fra livet ved Kilsfjorden, som L. C. Middelthon har sendt oss i ettertid.

Ferie- og friluftsliv

Helt fra bryllupsdagene i 1923 til krigen i 1940 hadde Leif og Doris hatt sommerferiene vekselvis på Lindaas-familiens eiendom i Holmsbu ytterst i Drammensfj orden og som leietakere på bondegårder i Stavangerregionen.

Men krigen begrenset både reisemulighetene og leiemulighetene, og samtidig følte de behov for å ha sitt eget evakueringsted hvis krigshandlingene igjen skulle ramme Rogaland. Derfor kjøpte de allerede i 1941 en liten, men koselig hytte som kom for salg på Stølsvik. Hytten ble flittig brukt i alle krigsårene. Den virket miljøskapende i det gode naboskapet blant annet med familievennen Maria Bergesen, først gift Strand, så Berentsen og nå enke. Hun eiet kaien på Stølsvik og var som en slags «Makta på Strålen». Hyttelivet brakte også Leif i kontakt med tremenningen Bjarne (f. 1825) på Kalvøy som med sin motorbåt «Trygg» tidvis var reserve for rutebåten «Viervåg». Fra hytten hadde Middelthon'ene utsikt til «havet» mellom Uskekalven og Kalvøy hvor tyske u-båter drev dykkeøvelser. - nifse greier. Men heldigvis ble der ikke bruk for Stølsvik som evakueringsted, og etter krigen ble hytten solgt.

Faktisk ble Stølsvikhytten heller aldri brukt i sommerferiene. Det hadde seg nemlig slik at Doris som alltid likte å ha en fot i Stavanger og en hos familien i Oslo, ønsket seg et sted lenger øst. Omtrent samtidig med anskaffelsen av Stølsvik fikk hun derfor Leif med på å kjøpe et nedlagt gårdsbruk «Grønnåsen Nordre» i Kilsfjorden mellom Kragerø og Risør. Det dreide seg om

6

ARVEN

Oseaner av tid

En historie om eksport av is og laks fra Kragerø til Barcelona i 1881

I forbindelse med brødrene Middelthons besøk i Sannidal fikk Arven tilgang til noen artige erindringer, «Oseaner av tid», skrevet av Thomas Toft Middelthon, deres farfar. Dette er en sjømanns erindringer fra andre halvdel av 1800-tallet, vesentlig fra 1852 til 1888. Toft Middelthon var kaptein på en rekke seilskip, og etter hvert flere dampskip. «Dette er historien om en annen tid, da en vellykket reise var avhengig av «føielig» vind, høvelig vær og gode strømmer, samt sjøfolks evner til å takle tusenvis av meter tauverk og hundrevis av kvadratmeter seilduk i mild passat og rasende stormer», som det står i forordet til erindringene.

Her i Arven skal vi sitere litt fra disse erindringene, fra juli måned 1881. Vi har stort sett brukt originalens språkbruk.

>>>

Frempaa Sommeren i Juli Maaned var vi saa blit befragtet af Olsvik for Lump sum af 450 Pound at afgaa til Kilen pr. Kragerø og laste Is for Barcelona. Jeg havde 3 halvvoksne Skolegutter med som Passagerer. Det var Dagfin Berner, Jakob Holst, samt en Søn af Henrik Helliesen (nuværende Doctor Helliesen hersteds). De var hyggelige, snille Gutter. I Kragerø fik jeg Brev fra Hr. Olsvik om at medtae 2 middelsstore Lakse og placere dem midt i Lasten. Jeg bestilte saa af en Fisker derinde to fine Exemplarer, som blev nedsat midt i Lasten, mellem tvende Isblokker, og fyldt med Smaais.
Vi ankom Barcelona 7de August, midt i den verste Sommervarme. Da saa Tiden nærmet sig at vi kunde faa Tag i Laksen, havde Hr. Olsvik i Reklameøiemed inviteret Pressen om bord for at see paa den ualmindelig vakre Isladning som bestod af 24 Tommer speilklar Staalis. Kaien blev spylet ganske ren, en Barcelonaavis bredt ut, og oppaa den placeret en renspylt Isblokk, hvorigjennem man tydelig kunde lese Avisen. Saa blev Pressen inviteret om bord, og Dækket over de to glinsende Lakse fjernet. Da jublet de paa spansk Maade.
Fiskene blev optaget og beundret. Hele Pressen blev saa af Olsvik inviteret til Middag paa Restaurant Iruss i Ramblaen (Byens fineste Restaurant) for at smage paa Laksen, samme Aften Kl. 6. Jeg var selvfølgelig ogsaa inviteret med, og jeg skal sige der blev Jubel da Laksen, som blev serveret helkogt, bragtes ind paa Bordet, med Champagneflasker svømmende i den krystallklare Is, directe importeret med «Kong Oscar», som laa og losset ut nedenfor Ramblaen (Byens Korso eller Hovedgade). Selvfølgelig kom der saa 4 – 5 Retter efterpaa, saa der blev en Middag det stod Ry af.
Neste Dag stod der i samtlige Byens Aviser lange Artikler baade om Laksen og Isen, saa det blev en glimrende Reklame for «Compania de Jelo de Noruega», og Hensigten var opnaaet.
At «Kong Oscar» var vel skikket for Føring af Is kan tjene at endskøndt det var i August Maaned vi losset, saa blev der af indtagne 485 Tons Is udleveret 445 Tons, et Svind af kuns 40 Tons fra Kragerø til Barcelona i den verste Sommervarme i Middelhavet.

Leif (t.v.) og Thomas Middelthon deltar ved nyåpningen av Nylands Turistheim i Kil. I midten med saksa dagens eier, Anne-Karin Schrøder Midoux.

Regjeringens minnemedalje for innsats under andre verdenskrig tildelt Johan Tande

Johan Tande ble ved en høytidelighet i Oslo rådhus 19. juni i år tildelt regjeringens deltakermedalje for sin innsats som kurer under 2. verdenskrig.

Det var ordføreren i Oslo, Marianne Borgen, som delte ut medaljen. Til stede var også Tandes familie, samt leder i Sannidal historielag, Kjell Ove Heistad. Sistnevnte har lenge jobbet intenst for at Tande skulle få denne hederen.

Vi minner for øvrig om at vi i Arven nr. 106, 107 og 108 under tittelen «Sannidal prestegård under krigen» har trykket Tandes historie ganske utførlig.

I etterkant av overrekkelsen har Historielaget og Arven mottatt dette brevet fra Johan Tande:

Johan Tande sammen med Oslos ordfører, Marianne Borgen, etter medaljeoverrekkelsen.
(Foto: Kjell O. Heistad)

JOHAN TANDE
SMLØKOHOM
ULLERNCHAUSSEEN 1
0377 OSLO- NORWAY
PHONE: 22 50 80 51
MOB. PHONE: 915 37440
FAX: 22 73 27 60

Oslo, 23.juli 2018

"ARVEN"
Sannidal Historielag

Hvis det er plass i "ARVEN" vil jeg gjerne få komme med takkens ord.

I månedskifte mai/juni fikk jeg et overrakende brev fra Ordføreren iOSLO KOMMUNE,
Brevet var en hyggelig invitasjon til meg og min familie omet arrangement på Ordførerens kontor for jeg skulle få "REGJERINGENS MINNE-MEDALJE FOR INNSATS UNDER ANDRE VERDENSKRIG",
Det ble et meget hyggelig møte og velsmakende marsipanlokkkake og pen tale fra den veltalende ordfører.
Til min store glede var også Heistad, styreformannen i Historielaget invitert til å delta.
Nå først fikk jeg rede på hvilken sentral rolle Heistad og Styret i Historielaget hadde hatt med denne medalje.
Medaljen er for vår familie svært minneverdig og derfor vil jeg si dere en hjertlig takk for dette overraskende opplegg.

Johan Tande

Returadresse:
Sannidal Historielag
Adr.: Gunnar Aabøe
Solstadbakken 16
3766 Sannidal

På Hesttjennknuten ca. 1910

Dette er et morsomt bilde tatt på Hesttjennknuten rundt 1910, 231 meter over Kilsfjorden. Her er man virkelig på historisk grunn; kanskje den opprinnelige varden her oppe er fra 900-tallet?
På bildet ser vi f.v.: Lollen Wiborg, hunden Sir, sangerinnen Elisa Wiborg (som en gang sang for bl.a. tsar Nikolai i Russland), Nanne Wiborg. Oppe på varden står Tommy Wiborg (han var født 1884). Sistnevnte var tidlig på 1900-tallet i Cardiff sammen med Kragerømannen George Dahll. Disse to ble kjent for å ha tatt med fotballspillet til Norge.
Bildet har vi lånt av John Sunde på Frøvik.

Fra Mona Auråen har vi mottatt opplysninger om personene på baksidebildet i Arven nr. 110:
I første rad fra venstre sitter Kristine og Knut Dobbedal, og i midten foran sitter Abraham Auråen.
Arvens redaksjon tar gjerne imot opplysninger om personer på bildene vi bringer.

«ARVEN» UTGIS AV SANNIDAL HISTORIELAG
www.sannidalhistorielag.no

Redaksjonskomité:
Ragnar Grønåsen tlf. 99 16 02 50
Anne Sofie Aardalen tlf. 41 27 32 46
Ove Bertelsen tlf. 35 99 03 74
Gunnar Aabøe

Kasserer:
Inger Kristine Fuglestvedt tlf. 97 77 48 40
«Arven»s
bankgirokontonr.: 2655.60.82854

Husk å melde fra til redaksjonskomiteen ved den minste adresseforandring.